

УКРАЇНЬСЬКА МОВА

УДК 811.161.2'282.2(477.81/.82):[398:801.81
DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.2-1/01>

Грицевич Ю. В.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПОБУТОВИЗМИ В ЗАХІДНОПОЛІСЬКИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ТЕКСТАХ

Динамічність діалектного лексикону, як і словникового складу літературної мови, зумовлюють власне мовні й позамовні фактори, як-от: перехід лексем до розряду архаїчних унаслідок деактуалізації або зникнення реалій, які вони називали; міжмовні й міждіалектні інтерференційні взаємовпливи, взаємопроникнення елементів із літературного стандарту й діалектної народнорозмовної стихії. З огляду на це важливо якнайповніше зафіксувати ідіолект мовців поважного віку як носіїв регіональної матеріальної та духовної культури і представити його науковій спільноті. Неабияку евристичну цінність мають тексти поліського фольклору, зберігаючи важливу культурну інформацію для наступних поколінь. Найменування реалій, пов'язаних зі щоденною специфікою ведення домашнього господарства, – невід'ємна частина мовної картини світу діалектоносіїв, яка віддзеркалена в складній системі номінації.

У статті згідно з усталеним у діалектологічній науці тематичним принципом проаналізовано народні назви предметів побуту як важливого складника лексикону поліщуків. З'ясовано, що побутовизми – це достатньо розгалужена за структурою тематична група лексики, яка включає автохтонні й запозичені слова, а також низку архаїзмів. Установлено, що діалектну побутову лексику репрезентують різні тематичні мікрогрупи: назви речей та предметів господарського призначення, знарядь праці, назви будівель, апелюючи на позначення назв тварин і рослин, географічних та гідрологічних об'єктів, назви одягу і взуття, назви страв і напоїв тощо. Констатовано, що, відзначаючись багатством і розмаїттям, діалектні побутовизми яскраво й багатосторонньо репрезентують матеріальну культуру поліщуків. Текстцентричний підхід дозволив автору достатньо повно зафіксувати діалектну лексику на позначення традиційної народної матеріальної культури. Проведений аналіз номінаційних процесів, лексичного наповнення тематичної групи назв предметів побуту сприяє репрезентації досліджуваного фрагмента діалектного лексикону західних поліщуків у загальноукраїнському контексті.

Ключові слова: діалектна лексика, Західне Полісся, фольклорний текст, номен, лексико-семантична група, побутовизм.

**Мова вмирає, коли наступне покоління
втрачає розуміння значення слів.**

Василь Голобородько

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Лексичний склад будь-якої мови, становлячи впорядковану, організовану певним чином лінгвальну величину, разом із тим, на думку науковців, лишається «найменш консервативним елементом мовної системи, оскільки найшвидше реагує та відображає всі зміни, що відбуваються в суспільстві: поява нових предметів, виникнення нових понять, які спонукають до утворення нових назв чи зміни

в лексичному значенні слова, обмеження в уживанні чи втрата застарілих слів» [24, с. 33]. **Актуальним** і нагальним завданням української діалектологічної науки досі лишається фіксація словникового складу й системної організації говіркових номенів різних ареалів, адже «відходять у небуття носії традиційної народної культури та звичаїв, унаслідок чого автентичний складник словника говірок може бути втраченим назавжди» [20, с. 127].

У пропонованій науковій розвідці ставимо за **мету** детально проаналізувати західнополіську діалектну побутову лексику, засвідчену в записах місцевого фольклору, визначити семантику зафіксованих номенів.

Поставлена мета обумовила вибір методів дослідження, які відповідають лінгвістичному, насамперед номінативному, аспекту роботи. У статті для виділення, класифікації, інтерпретації аналізованих реалем в основному застосовуємо описовий метод. Логіко-семантичний прийом згаданого методу використано для розкриття семантики обраних для студіювання номінатем.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Побутова лексика – це лексика, до складу якої входять слова, що називають предмети і явища, поширені в побуті всіх груп населення. До неї належать назви житла, меблів, господарських предметів, одягу і взуття, їжі і напоїв, посуду та кухонного начиння, свійських тварин і птахів, знарядь праці, трудових процесів і дій, назви звичаїв, обрядів, ігор, розваг [31, с. 493].

Назви предметів побуту поліщуків у залученому для дослідження фольклорному матеріалі становлять розгалужену та багаторівневу систему.

Із назв приміщень для худоби і споруд для зберігання сільськогосподарського реманенту, зерна, сіна, соломи, продуктів тощо виявлено номени **гумно** «тік з господарчими будівлями біля житла або й за селом», пор.: «*Ой за гумном за гумнищем, кидалися дівчата гомнищем*» [23, с. 20], «*Горьлочка шумна, заввэдэ до гумна*» [32, с. 89], «*А на гумні сіно Коб нэ шэвліло, А на гумні солома Да й наробыть сорома, Коб нэ чула маты, Як будуть займаты*» [32, с. 88–89], **свирон** «будівля для сільськогосподарського реманенту», пор.: «*Оно' я на двыр з'йі'хав, То вона' в свы'рон бі'гла, Ключа'мы забрашчя'ла, Су'княмы зашасті'ла*» [17], «*Отдай же намъ золотые ключи, Мы одомкнемъ новаго свирна, Да забачимъ білыхъ рыбушекъ*» [5, с. 129], **шопа** «повітка; сарай; покрівля, накриття на опорах для захисту чого-небудь від сонця, дощу і т. ін», пор.: «*Сидить півень на шопі, да зніс яець три копі, ше й накрився крильцем, а на завтра – з яйцем*» [21, с. 50], **одрина** «хлів», пор.: «*Щедри вечор, щедри воньки! Иди побач в одриноньки, чи коровки потеліліс, чи 'вечечки покотіліс*» [22, с. 17], пор. *заст. одрина* «1. те саме, що *одр* – ліжко, постіль; 2. спальня або кімната взагалі» [29, т. 5, с. 641].

Численними прикладами представлено назви предметів кухонного, хатнього начиння і речей господарського призначення: **квастка**, **кваска** «невеличка бочечка (діжечка) для зберігання солоного сиру або масла», пор.: «*За горóдом волю пасла, Назбырала кваску'-масла, Кваску-масла, кваску-сыра, Шэ й хлопчыкам прысмачы'ла.* –

Йіжтэ, хлопці, умачя'йтэ, Ана рэшиты выбачайтэ. Йіжтэ, хлопці, поky всэ, Маты бильш прынысэ» [15, с. 507], «*Йакий батько, такий син – виносили з квастки сир*» [3, с. 29], **каданиця** «діжа для води», пор.: «*Ой поїхав Панас по горілку для нас, зачепився за пень – простояв цялий день. Прийшла його мила, в каданицю нахилила: «Иди, дурню, додому й не кажи нікому»*» [14, с. 46], **вирцюх** «товкачик розтовкувати варену картоплю», пор.: «*Що музиці дати, що ни хоче грати – ци гороху, ци бобу, ци вирцюха по лобу»* [27, с. 94], **настулничок** «скатертина», пор.: «*На стул настулничок, на колоцьок ручничьок, а на дежю да надвирничьок*» [1, с. 32], **попінка** «ряднина для перенесення зілля», пор.: «*Давай, мати, попінку, щоб ни було дотінку»* [21, с. 39], **кухор** «скриня», пор.: «*Ой піду я у комору – кухра нема. Ой пойду я в хатоньку – дочки нема»* [18, с. 110], **полати** «ліжко», пор.: «*Дарую вам полати, щоб було на чому спати*» [4, с. 123], **скамня** «ослін», пор.: «*Пла'кала Ма'нічка в свитлы'ці, Прыложы'вши голы'вку к скамны'ці. Палы', ба'тыньку, свічы на скамні', Коб було' выднэ'нько кла'нятысь нызэ'нько»* [17], **верэнь**, **веренька**, **віренька** «корзина з лозових прутів; виплетена з липової кори сумка», пор.: «*Нас'м'іхавс'а кошэл' з верэн'а, а обоіе плет'ани*» [3, с. 63], «*Хавай-теся, ягідочке чорне, бо у нас вже вереночки повне»* [26, с. 157], «*Дарую вам віреньку жаб, щоб молодеі ни ходев до чужих баб»* [4, с. 126], **посвіт** «1. світло, освітлення; 2. який-небудь світильник», пор.: «*Ты святы'й поныді'лку, Зопсова'в ты нам ді'вку: Посады'в пуд польы'цію, Нарады'в молоды'цію, Посады'в пуд посві'том, Нарады'в бі'лым цві'том*» [17], **рабрина** «драбина», пор.: «*А як вже пирогів не стало, я поліз на гору по сало. А я сала не дістав, із рабрини згори впав, боки побив»* [9, с. 92], **обрус**, **obrus** «скатертина», пор.: «*Застилляй столи все тисовіі й обрусом – прийде до Божая Мати з Язусом*» [9, с. 16], «*Oj, wydaj, bateńku, korowaj! Oj, wydaj z nowoji kotory! Oj, wydaj na tisowy stoły! Oj, wydaj na krużasty obrusy!*» [33, с. 61], «*Ждала я, ждала, Столы застилала, Столы мои тесовые, Обрусы тройчасты»* [5, с. 76], **вушак** «одвірок; боковий або верхній брус рами дверей; рама дверей», пор.: «*Щоб не були окном двери, щоб не лягала без вечери. Ой як сее поменется, то всяково заведется. І в порогах стоятиме, і вушаки пудпиратиме. І ще будуть й окном двери, і ще ляже без вечери»* [25, с. 50–51], **рятязь** «ланцюг», пор.: «*Возмы хортыкы да на рятязи, а соболыкы на білы ручкики»* [5, с. 45], **остенчикъ** «рожен; палка

з гострим кінцем, якою поганяють волів», пор.: «Его поводочки да шолковые, Его **остенчикъ** да черемховый, Его сушеньки съ щираго золота, Якъ Ёдэ въ полэ, берэ яхота» [5, с. 54], **диль** «стеля», пор.: «Попівна хороша **По дылю** скакала, **Дыль** поломала, Телята побыла» [5, с. 159], **ключек** «гак, за який підвішують колицку», пор.: «Ой у местечку, У берестечку Святъ вечоръ, святъ. Тамъ стара бабка Хлібъ разчиняла, Свого внучка Да колыхала. Колибелька да позлочена; Еи чепочки да шелковые; Еи **ключеки** да месензывые» [5, с. 53–54], **перниш** «перина», пор.: «Михалко да на ложко идэ, За собою да Марысю вэдэ, **Подъ пернышъ** да голувку кладэ» [5, с. 120], **пець** «піч», пор.: «Ганулю, догадайся, повівати не дайся, покінъ чипецъ **под пець**» [14, с. 75], **повал** «дощана стеля в хаті», пор.: «Мою милу сватали, мене пуод лавкою спрятали; я пуод лавкою лежав за пуздір **повал** держав» [14, с. 46].

Зі щоденною специфікою ведення домашнього господарства пов'язане активне вживання лексем **студня** «колодязь», пор.: «На городі, на городі, на ви^егоді стоїть **студня** повна води» [8, с. 300], **ляшок** «поставлені колоссям догори снопи і прикриті «шапкою» для просушування); складена у вигляді хреста купа снопів для просушування», пор.: «Ой не так нива, як снопи далеко носить до копи. Не так до копи, як **ляшки**, нам горілоюки три бляшки» [27, с. 141], **мерва** «м'ята, терта або зопріла солома», пор.: «Хоч стиліса **мервойу**, а смирдий ти стервойу» [3, с. 52], «Як будеш стелитис' вербойу, то будеш смердіти **мервойу**» [3, с. 59], «На городі **мерва**, Джинджуриха вмерла. Ой там попи співали Джинджуриху ховали» [6, с. 45], **мнякина** «відходи після просіювання зерна, які використовують для годівлі тварин», пор.: «А дитяти – горізок каши, а теляти – в'язка сіна, в'язка сіна – під коліна, поросяти – міх **мнякини**» [18, с. 61], «Додо'му, свато'вэ, додо'му – Поій'лы ко'ныкы соло'му, Шэ й пианы'чную **мнякы'ну**, Шэ й попудплы'ттю прокы'ву» [17], «Й а йдут мужі до млина, Й а парубки до ступки. Мелют мужі пиеницю, Й а парубки **мнякинки**» [30, с. 61], **паранина** «земля, зорана на зиму», пор.: «Як згору нивку **на паранинку**, будеш сіяти жито, пиеницю» [9, с. 96], **ячницько** «ячнице поле, на якому ріс ячмінь», пор.: «Біг зайчик через **ячницько** та й скаче, їде матінка од донечки а й плаче» [1, с. 50], **поплав** «сінокіс біля городів, де навесні багато води», пор.: «По Сьмоновському **поплавы** чорны галонькы плавалы» [28, с. 209], «Ходила пава **коло поплава**, ягода моя, все червоная каліна» [23, с. 58], «Ой

лытіла пава, **На поплавы** впала. Шо Манічка шо Колічка, То хороша пара» [15, с. 503], **берва** «кладка», пор.: «Ішли хлопці **бервами, бервами**, знайшли сучку з червами, з червами» [10, с. 86], **грудок** «підвищене, відносно сухе місце», пор.: «Еј там w hulici **na hrudku**, tam zbiralisia diwońki» [33, с. 89], **крипа, кріпа** «плоскодонний човен», пор.: «Вун найвса і пушов. Поплив **крипою** знов по рибу. А та відьма за якийсь час приходить, і так як мати приносила йому їсти» [12, с. 31], «Як я **на кріпу** сядала, як я й **на кріпу** сядала, правою рукою, білою хустою, правою рукою махала» [13, с. 41], **острожки** «шипи в підковах коня», пор.: «Бо наши кони стоги, Да потопчуть вамъ ноги острыми **острожками**, золотыми подковками» [5, с. 113].

Склад, структурну організацію й семантику лексем на позначення продуктів харчування та напоїв у західнополіських говірках детально проаналізовано в нашій статті у співавторстві з І. П. Левчук [7].

У текстах засвідчено вживання діалектних ботанічних та зоологічних номінацій: **лохачі** «рослина родини брусницевих; лохина, буяхи; *Vaccinium uliginosum* L.», пор.: «Уставайтися, **лохачі** з брусницями, ми підимо додому з чирнецями» [26, с. 151], **прокива, прокєва, коприва** «кропива; *Urtica*», пор.: «Чи мні иты до родыны, Пишеныченьки жаты, Чи мні иты до домоньку, **Прокиву** топтаты» [5, с. 75], «Хлопці ночкі ні доспали у **прокєві** ночували» [26, с. 213], «Бодай вам дивочки з шанди виночки, а з **коприви** сорочки, а з лик поясочки, а з лопуху хвартушочки» [13, с. 43], **витрішка** «череда трироздільна; *Videns tripartita* L.» пор.: «Йак баба до муки, так **витрішка** до руки» [3, с. 59], **бузько** «лелека», пор.: «Понад нашим сельцем ходіт **бузько** з яйцем. Гей, девки, весна красна» [11, с. 86], **жовна** «дятел; *Picidae*», пор.: «Францускою каретою удодъ наѣзжае, Золотою коляскою **Жовна** поспѣшае; Два окренты лебедювъ, А сто двадцать качеровъ, Чорна галка и сова куковка, А панове тетерове Боромъ суходоломъ» [5, с. 77], **цюпинята** «курчата», пор.: «Ой вигнала вража баба **цюпинята** пасти, сама сіла на припічку кудилицю прясти» [13, с. 26], **билиця** «білка», пор.: «Кожна **билиця** своїм хвостом хвалиц'а» [3, с. 49], **буянець** «бик-плідник», пор.: «Чый жэ гэто **буянэць** По полю рыкае? Чый жэ гэто молодэць, Шо жинкы ны мае? Зажынитэ **буянця'**, Ныхай ны рыкае. Ожынитэ молодця', Ныхай жинку мае» [15, с. 506]. Умовно зараховуємо сюди поняття **тура** «табун гусей», пор.: «А вони кажуть:

Задні, задні тебе возьмуть. Третя тура летить. Летить третя тура гуси, пудлітає і забирає його» [13, с. 32], **вилиця** «збір. соснове гілля», пор.: «Клыкнѹв в сухѹій **вѹлыці**» [16, с. 159].

Заманіфестовані в мові текстів фольклору західнополіські назви одягу, взуття, прикрас, аксесуарів: **пацьорки** «прикраси», пор.: «Навішала **пацѣрѹк**, Бо тыпѣр ныдѣлька. Ны смѣйтѣся, хлопчыкы–Янываша дѣвка» [15, с. 509], «Навішала **пацѣрѹк** Повную хату. Любы мынѣ, Я'ковѣ, Або ты, Гнату» [15, с. 509], «В дѣвчыны пѹвна шѣя **пацѣрѹк**, пѹвна пѣзуха цыцѹк» [16, с. 157], **чоботи на рипах** «чоботи, які під час ходи риплять, для цього спеціально вставляли березову кору», пор.: «Задумав я жынытыся У гэту ныдѣлю, Зложыв **чоботы на ры'пах** І сорочку білу» [15, с. 497], **канка** «жіночий головний убір», пор.: «Аж ты'йї жярты прышлы' до пра'вды: У ныдѣлѣньку ра'но Шыху'ють **ка'нку** з бѣ'лого лѣнку' На мою' голы'воньку» [17], **кича** «головний убір молодіці: широкий обруч, обмотаний хусткою, один кінець якої звисає позаду», пор.: «Приїхали до нас шивчани з великими **кичами**, з жовтими жупанами, сидѣть воши купами» [27, с. 169], **корунка** «мереживо», пор.: «Пирипиваю хвартух з **корунками**, щоб до року прийти з пирогами» [1, с. 49],

брижи «пришиті в складки кольорові стрічки, які молодіця прикладала на лоб, пов'язуючи плат (намітку)» пор.: «Ой заграйте, музики, в мене **брижи** великі: мені мати дала, шоп хороша була» [1, с. 35–36], **нагавіці, ганавіці, ногавіці, нагавіці** «штани» пор.: «А ти, свату, не мишайся, за горілку тримайся, бо горілку ти любиш, то й **нагавіці** згубиш» [14, с. 22] «Вырнысь – **ганавѣці** найшльѣсь» [16, с. 164], «Ходив куот по полицях у червоних **ногавицях**» [19, с. 27], «Пошѣла кѣці **ганавѣці**» [16, с. 164], «Бѣгав котѣк по травіці, зробѣв сіку в **нагавіці**, ти так котѣк не гуляй, а на ноцнічок сѣдай» [19, с. 51].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, проаналізоване лексичне наповнення тематичної групи назв предметів побуту сприяє репрезентації досліджуваного сегмента західнополіської діалектної лексики в загальноукраїнському континуумі. Указаний пласт слів становить інтерес також як джерело для етнолінгвістичних досліджень.

Перспективу подальших студій убачаємо у вивченні інших тематичних груп діалектної лексики Західного Полісся на матеріалі фольклорних текстів у семантичному й етимологічному аспектах.

Список літератури:

1. Аркушин Г. Л. «Всього на світі хвтає...» (фольклор, звичаї та обряди Західного Полісся у діалектологічних записах) : вибране. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 212 с.
2. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок. А–Я. Вид. 2-ге переробл., випр. і доп. Луцьк, 2016. XXIV + 648 с.
3. Аркушин Г. Сказав, як два зв'язав : Народні вислови та загадки із Західного Полісся і західної частини Волині. Люблін ; Луцьк : Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, 2003. 177 с.
4. Богдан С. Стереотипи мовноетикетної поведінки волинян і поліщуків: побажання. *Діалектологічні студії*. Львів : Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, 2003. Вип. 2 : *Мова і культура*. С. 120–129.
5. Булгаковскій Д. Г. Пинчуки. Етнографическій сборникъ. Пѣсни, загадки, пословицы, обряды, примѣты, предразсудки, повѣрья, суевѣрья и местный словарь. Санктъ-Петербургъ, 1890. Т. XIII. Вып. 3. 202 с.
6. Весільні обряди Рівненщини. Фольклорно-етнографічні записи XIX – поч. XX ст. Рівне : Волинські обереги, 2004. 140 с.
7. Грицевич Ю., Левчук І. Тематична група назв їжі, напоїв та кухонного начиння у фольклорних текстах із Західного Полісся. *Лінгвостилістичні студії*. Луцьк : СЛУ імені Лесі Українки, 2019. Вип. 11. С. 34–43.
8. Етнокультура Волинського Полісся і Чорнобильська трагедія. Рівне, 1997. Вип. II. 340 с.
9. Етнокультурна спадщина Полісся / Упорядкування В. П. Ковальчука. Рівне : Перспектива, 2005. Вип. VI. 200 с.
10. Етнокультурна спадщина Рівненського Полісся. Рівне : Перспектива, 2003. Вип. III. 136 с.
11. Західне Полісся : історія та культура. Науковий збірник. Матеріали краєзнавчих конференцій, присвячених 35-річчю Сарненського історико-етнографічного музею та 100-річчю від дня народження письменника Б. Шведа / Редактор-упорядник Алла Українець. Рівне, 2009. Вип. III. 160 с.
12. Ігнатюк І. Фольклорні записи з Підляшшя. Люблін, 2003. 77 с.
13. Ігнатюк І. Подляські веснянки. Люблін, 1982. 62 с.
14. Ігнатюк І. Обрядові письні з Подляшшя. Весільні письні. Люблін, 1982. 170 с.

15. Клімчук Ф. «А в нашого свата... (прыпывки з вёскі Сіманавічы Брэсцкай вобласці)». *Діалектологічні студії. 3: Збірник пам'яті Я. Закревської*. Львів : Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, 2003. С. 494–516.
16. Клімчук Ф. Прыказкі і прымаўкі з вёскі Сіманавічы Драгічынскага раёна. *Беларуская дыялекталогія. Матэрыялы і даследаванні*. Мінск : Беларуская навука, 2014. Вып. 3. С. 157–168.
17. Клімчук Ф. Традыцыйнае вяселле вёскі Сіманавічы [Електронний ресурс]. URL: <http://zagorodde.na.by/folk.html> (06.06.2017).
18. Ковальчук В. П. Народна музика Рівненського Полісся : Обрядові пісні. 2-е вид. Рівне : НУВГП, 2009. 188 с.
19. Котилася торба з високого горба : дитячий фольклор із Північного Підляшшя / зап. і опрац. А. Артем'юк. Більськ на Підляшші, 2011. 136 с.
20. Мартинова Г. Діалектний словник як репрезентант явищ матеріальної та духовної культури народу. *Gwary Dziś*. 2018. Vol. 10. S. 127–133.
21. Мелодії древнього Нобеля / Записи, транскрипція і впорядкування Р. В. Цапун. Рівне : Перспектива, 2003. 128 с.
22. Народна музика північної Рокитнівщини / Упоряд. Ю. П. Рибак, Л. Д. Гапон. Львів : Сполом, 2002. 108 с.
23. Народні пісні Рівненщини : Фонографічний збірник / Редактор-упорядник Надія Супрун-Яремко. Рівне, 2013. 460 с.
24. Науменко Л. М. Історія назв посуду, столового начиння та меблів в українській мові : дис. канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова. Київ : Інститут української мови НАН України, 2021. 289 с.
25. Пісні села Погоріловка / Записи, транскрипція і впорядкування Т. В. Гнатюк. Рівне, 2003. 130 с.
26. Поліська дома / Зібрав, упорядкував і прокоментував Віктор Давидюк. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2008. Вип. III : Літо. 404 с.
27. Семенюк Л. Народна обрядова творчість Шацького поозер'я : монографія. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2012. 200 с.
28. Славянський и балканський фольклор: Генезис. Архаика. Традиции. Москва : Наука, 1978. 268 с.
29. Словник української мови : в 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 1–11.
30. Українка Леся. Повне академічне зібрання творів: у 14 томах. Том 9. Записи народної творчості. Пісні, записані з голосу Лесі Українки / ред. С. Романов; передм. Ю. Громик та ін.; упоряд., комент. Ю. Громик, Т. Данилюк-Терещук, Л. Семенюк, І. Щукіна. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. 848 с., 16 с. іл.
31. Українська мова : Енциклопедія / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови) та ін. 2-е вид., випр. і доп. Київ : Вид-во «Укр. енцикл.» імені М. П. Бажана, 2004. 820 с.
32. Шепелевич В. В. Песни деревни Ковнятин Пинского района. Пинск : Паляшук, 2014. 160 с.
33. Ruś Podlaska : Podlasie w opisach romantyków / Wyboru dokonał i oprac. J. Nawryluk. Bielsk Podlaski, 1995. 148 s.

Hrytsevych Yu. V. HOUSEHOLD ITEMS NAMES IN WESTERN POLISSIAN FOLKLORE TEXTS

The dialect lexicon dynamism, as well as the literary language vocabulary, is determined mainly by the actual linguistic and extralinguistic factors, like the transition of tokens to the category of archaic due to deactivation or disappearance of the realities they called, interlingual and interdialectal interference processes, their interactions, involving the interpenetration of the standard literary, colloquial, and dialect elements. In view of this, it is important to fix as fully as possible the idiolect of speakers of the elderly age (they are the bearers of regional material and spiritual culture) and present it to the scientific community. The texts of Polissia folklore are of great heuristic value, preserving important cultural information for future generations. The naming of the realities related to the daily specifics of housekeeping is an integral part of the linguistic picture of the world of dialect bearers, which is reflected in the complex system of nomination.

In accordance with the thematic principle accepted in dialectological science, the article analyzes the folk names of household items as an important component of the Polishchuks' dialect lexicon. The study has revealed that everydayisms are a rather branched thematic group of vocabulary, which includes autochthonous and borrowed words, as well as a number of archaisms. Dialectal household vocabulary is represented by various thematic micro-groups: names of things and objects for farming purposes, tools, names of buildings, appellatives naming animals and plants, geographical and hydrological objects, names of clothes and shoes, names of dishes and drinks, etc. Due to its richness and diversity, the dialectal

everyday life lexicon vividly and multilaterally represents the material culture of Polishchuks. The text-centric approach allowed the author to fully capture the dialect vocabulary to denote traditional folk material culture. The analysis of nomination processes and study of the lexical content of the thematic group of household items names contributes to the representation of the studied fragment of the dialect lexicon of Western Polishchuks in the Ukrainian context.

Key words: *dialectical vocabulary, Western Polissia, folklore texts, nomen, lexical-semantic group, everydayism.*